

QORTI CIVILI – PRIM’AWLA
ONOR. IMHALLEF DR. MIRIAM HAYMAN LL.D.

Rikors Guramentat Nru.: 1180/2010 MH

Illum, 3 ta’ Ottubru, 2018

**Victor Scerri (K.I.: 557361M) ezercjenti l-kummerc bl-isem “St Anthony
Woodworks”**

vs

**Denfar Excavators Limited (C10272) u b’ digriet tat-2 ta’ Frar 2011, giet
kjamata fil-kawża s-soċjeta’ SM (Cables) Limited (C19872)**

Il-Qorti:

**Rat ir-rikors guramentat tal-attur tal-15 ta’ Novembru 2010 li permezz
tieghu ppremetta:**

- 1. “Illi l-esponenti, li jezercita negozju ta’ mastrudaxxa, gie inkarigat mis-
soċjeta konvenuta sabiex jahdem kwantita’ ta’ aperturi u jwahhalhom
gewwa post indikat minnhom;*

2. *Illi fil-fatt l-esponenti espleta l-appalt lilu moghti u kkonsenja u qieghed l-aperturi fil-lok indikat lilu fil-waqt li hareg zewg fatturi ghal dawn ix-xogholijiet it-tnejn datati 22 ta' Dicembru 2007, kopji ta' liema jinsabu annessi u mmarkati "Dok. A" u "Dok. B";*
3. *Illi l-prezz ta' dan l-appalt hu ta' erbgħa u ghoxrin elf seba' mija u wiehed u disghin euro u hamsa u hamsin centezmu (€24,791.55), mil-liema ammont, is-soċjeta' konvenuta hallset biss somma akkont ta' elfejn tliet mija u disgha u ghoxrin euro u sebgha u tletin centezmu (€2,329.37);*
4. *Illi għalhekk is-soċjeta konvenuta hija debitrice tal-istanti fl-ammont ta' tnejn u ghoxrin elf, erba' mija u tnejn u sittin euro u tmintax-il centezmu (€22,462.18) liema ammont jikkomprendi t-taxxa fuq il-valur mizjud;*
5. *Illi għad li s-soċjeta konvenuta qatt ma ezercitat xi azzjoni fi-konfront tal-attur, din qalet li xi xoghol sar hazin u minkejja diversi interpellanzi li sarulha anke permezz ta' ittra ufficcjali sabiex tersaq għall-hlas din għazlet li tibqa' moruza;*
6. *Illi fic-cirkostanzi mhemm ebda raġuni valida fil-ligi sabiex is-soċjeta konvenuta ma thallasx l-ammont pretiz;*
7. *Illi l-esponenti jaf b'dawn il-fatti personalment;*

Illi r-raġuni tat-talba hi s-soċjeta konvenuta hija debitrice tal-istanti fl-ammont ta' €22,462.18 liema somma tirraprezenta prezz ta' appalt ossia xoghol ta'

aperturi fl-injam kif jidher ahjar fil-fatturi hawn annessi u kwindi ghandha tigi kkundannata thallas tali ammont dovut;

Ghaldaqstant, ir-rikorrenti jitlob bir-rispett illi din l-Onorabbli Qorti, prevja d-dikjarazzjonijiet necessarji u moghtija l-provvedimenti opportuni, joghghobha:

- 1. Tikkundanna lis-soċjeta' konvenuta thallas lill-attur is-somma ta' tnejn u ghoxrin elf, erba' mija u tnejn u sittin euro u tmintax-il centezmu (€22,462.18).*

Bl-Ispejjez, komprizi dawk tal-ittra ufficcjali ipprezentata nhar il-15 ta' Mejju 2009 (Dok. C) u bl-imghax skond l-Art. 26A et seq tal-Kodici tal-Kummerc (Kap. 13) kontra s-soċjeta konvenuta li minn issa hi ingunta in subizzjoni."

Rat il-lista tax-xhieda u d-dokumenti annessi mar-rikors guramentat.

Rat ir-risposta ġuramentata tas-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators Limited li giet preżentata fl-20 ta' Diċembru 2010¹ li permezz taghha ressqu dawn l-eccezzjonijiet:

- 1. "Illi t-talbiet attrici kif dedotti fil-konfront tal-esponenti eccipjenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez stante li s-soċjeta' esponenti mhux debitrici tar-rikorrent fl-ebda ammont.*
- 2. Illi t-talbiet attrici kif dedotti fil-konfront tal-esponenti eccipjenti huma fondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez stante lir-*

¹ Fol 11 et seq

rikorrent naqas li jikkonsenja dak lilu ndikat fl-ghoti tal-kuntratt. Oltre il-fatt li x-xoghol la sar u wisq anqas gie nstallat skond l-arti u s-sengha.

3. *Illi r-rikorrenti mhux korrett u/jew ezatt fil-premessi tieghu. Il-valur tax-xoghol kien ferm akbar minn hekk. Dak ix-xoghol li gie konsenjat kif ordnat u nstallat u jahdem – gie accettat mis-soċjeta' SM Cables Limited u thallas tieghu. Dak li ma giex minnhom accettat huwa l-meritu ta' din il-kawża.*
4. *Illi t-talbiet attrici kif dedotti fil-konfront tal-esponenti eccipjenti huma fondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez stante li ghal min kien ordnat ix-xoghol ossia S.M (Cables) Limited irrifjutat ix-xoghol lilha kkonsenjata u dana ghar-ragunijiet fuq espressi.*
5. *Illi s-soċjeta' esponenti ma gietx imhallsa tax-xoghol li suppost sar mir-rikorrent. Illi l-istess soċjeta' SM (Cables) Limited naqset li taccetta x-xoghol suppli mir-rikorrent u rrifjutatu. Kieku l-istess gie accettat minnha, kienu jithallsu sia r-rikorrenti u sia l-esponenti.*
6. *Illi huwa opportun u effettivament qed tintalab il-kjamata fil-kawża tas-soċjeta' SM (Cables) Limited (C 19872) ta' Blk 20B, Qasam Industrijali, Buleben, Zejtun, u dana stante l-interess giuridiku taghhom, ekonomija ta' gudizzju u evitar ta' duplikazzjoni ta' proceduri legali u spejjes.*
7. *Illi r-rikorrent jaf ben tajjeb illi saret opposizzjoni 'ab initio' u ma jistax jallega li ma kienx diverbji u skambji. Dawn saru sia bejn il-partijiet, sia formalment u sia bil-konsulenti legali. Kieku r-rikorrent issuplixxa dak li kellu jissuplixxa kieku ma kienx ikun hemm necessita' ta' l-ebda procedura (Dok DF 1 sa DF 5).*
8. *Illi d-dikjarant huwa Direttur u jaf personalment bil-fatti kif esposti.*
9. *Salvi risposti ulterjuri."*

Rat il-lista tax-xhieda u d-dokumenti annessi mar-risposta ġuramentata.

Rat **ir-risposta ġuramentata tas-soċjeta' kjamata in kawża SM Cables Limited tal-11 ta' April 2011**² li permezz tagħha ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

“1. Illi ma jezisti ebda relazzjoni ġuridika bejn ir-rikorrenti u l-esponenti imma r-relazzjoni hija bejn Denfar Excavators Limited u s-soċjeta' intimata.

2. Illi preliminarjament t-talba hija preskritta ai termini tal-Ligi u dan abbazi tal-Artiklu 2148 tal-Kodici Civili;

3. Illi minghajr pregudizzju ix-xogħol li ġie ikkonsenjat huwa ta' kwalita' ferm u ferm inferjuri tant li mhuwiex accettabbli bil-konsegwenza li l-bibien kienu imbewqien, bic-cappetti hergien u l-finish ta' kwalita' inferjuri u l-laminate kellhom bziezaq go fihom.”

Rat it-traskrizzjoni tax-xhieda u l-affidavits preżentati mill-partijiet.

Rat id-dokumenti kollha ppreżentati mill-partijiet u d-digriet relattivi.

Rat ir-rapport tal-perit Vincent Ciliberti li ġie mahtur minnha bħala espert sabiex jagħti parir bil-miktub dwar (a) jekk mix-xogħol tal-injam li ħadem u kkonsenja Victor Scerri, hemmx xogħol li hu difettuż, li ma nħadimx skont is-sengħa u l-arti, jew intuża materjal ta' kwalita' inferjuri. Fl-affermattiv għandu jidentifika liema hu dan ix-xogħol u fhiex jikkonsisti n-nuqqas. Għandu wkoll jikkunsidra jekk saritx xi ħsara minħabba l-post fejn qed jinżammu l-aperturi li nqalgħu minn posthom minn SM (Cables) Ltd; (b) għandu jgħid jekk SM (Cables) Ltd kinitx ġustifikata li tirrifjuta parti mix-xogħol konsenjat, u fl-

² Fol 30

affermattiv għalfejn; (c) għandu wkoll jirrelata jekk id-difett jistax jigi rimedjat jew jekk hemmx bżonn li jinbidel l-oġġett u għalfejn³.

Semgħet it-trattazzjoni tad-difensuri tal-partijiet waqt is-seduta tas-16 t'April 2018.

Rat li l-kawża thalliet għal-lum għas-sentenza.

Rat l-atti kollha l-oħra tal-kawża.

Ikkunsidrat:

L-attur jippremetti li huwa kien espleta appalt mogħti lil mis-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators Ltd fejn ħadem, ikkonsenja u waħħal kwantita' ta' aperturi f'fabbrica tas-soċjeta' SM (Cables) Ltd. Nonostante l-fatt li huwa ħareġ il-fatturi għall-ammont totali ta' €24,791.55 huwa thallas biss parti mis-somma (€2,329.37) u għalhekk qed jitlob li jithallas il-bilanċ rimanenti ta' €22,462.18.

Minn naħa l-oħra fil-mertu kemm is-soċjeta' konvenuta kif ukoll dik kjamata in kawża jiċhdu li hemm xi bilanċ dovut għax fil-fehma tagħhom ix-xogħol li qed jintalab ħlas tiegħu fil-kawża kien ta' kwalita' nferjuri u ma sarx skont is-sengħa u l-arti.

A. PROVI

i. Xehed **l-attur Victor Scerri**. Qal⁴ li huwa jaħdem bħala mastrudaxxa u jimpjega erbgħa u tletin ruħ. Għandu ditta jisimha St Anthony Woodworks. Ikkonferma li uffiċjal ta' Denfar Excavators Ltd kien ċempillu u talbu jtih stima

³ Digriet a fol 66

⁴ Fol 62 et seq

għal xogħol ta' aperturi kemm ta' barra, *flash doors* fuq ġewwa u *fire doors*. Wara saret l-ordni li kienet għall-valur ta' €23,281 u li minnha thallas ammont bħala akkont. Meta ltaqa' mal-perit Giorgio Schembri li kien qed jaġixxi fl-interess tas-soċjeta' konvenuta Denfar dan kien talbu kampjun tal-*fire door* u kien infatti tahulu. Lill-perit għoġbu l-kampjun u huwa mexxa fuqu. Jgħid li bħala *flash doors* kien hemm ċirca disa' u għoxrin. Żid l-attur li meta mar biex jikkonsenja dawn il-bibien m'acċettahomx.

Spjega li s-soċjeta' konvenuta kienet għamlet xogħol lis-soċjeta' kjamata in kawża u x-xogħol li għamel l-attur ikkonsenjha lil SM (Cables) Ltd u twaħħal fil-post. Jgħid li darba minnhom minn naħa tas-soċjeta' kjamata in kawża riedu anke jkunu jafu kif ħadem il-*flash doors* minn ġewwa. Jgħid li spjegalhom kif ħadimhom. Insista li kienu saru skont is-sengha u l-arti. Jgħid lis-soċjeta' ma riedetx thallsu qalulu li l-bibien riduhom differenti minn kif ħadimhom hu. Huwa qal li minn ġewwa kien ħadem bil-*honeycomb* għax fil-fehma tiegħu kien hemm aktar probabilita' li x-xogħol ma jitgħawġx biż-żmien iżda huma riedu *chipboard* minflok. Xehed li għalih ma kinitx tagħmel differenza jekk jaħdimx bil-*honeycomb* jew bic-*chipboard* għax fil-prezz kien simili pero' qal li meta kien ġie biex jagħmel ix-xogħol lilu hadd ma qallu li SM (Cables) Ltd riedu li x-xogħol isir bic-*chipboard*.

Meta sar l-ilment huwa qala l-*flash doors*, ħadhom lura l-*workshop* tiegħu u biddel il-*honeycomb* u għamel *chipboard* kif riedu huma iżda wara, li wara li ħa lura x-xogħol u waħħlu xorta baqa' ma thallasx.

Wara li kkonsenja l-*flash doors* għat-tieni darba semmewlu li kien hemm xi żewg jew tlett bibien li tgħawwġu u kien lest li jbiddilhomlom. Mistoqsi biex setgħu tgħawwġu huwa wieġeb li bin-natura għax għalkemm l-injam ikun niexef

huwa jibqa' materjal ħaj. Wara li qalilhom li se jbidilhom ma reġgħux kellmuh u s'issa qal li kien baqa' bla ħlas.

F'xhieda ulterjuri l-attur kompla jgħid⁵ li b'referenza għaż-żewg fatturi mahruġa minnu a fol 4 u 5 tal-proċess indika liema huma l-aperturi li baqgħu installati fuq il-lok wara l-aċċess li sar, dawk li ġew sostitwiti u dawk li qatt ma ġew ritornati lilu. Qal li l-bibien kienu ġew installati kollha f'daqqa f'perjodu ta' ċirca ħmistax il-jum u fil-ħin ta' l-installazzjoni dejjem kien hemm preżenti s-sur Zammit, il-perit Giorgio Schembri u Kurt Xuereb u sakemm saret l-installazzjoni ħadd ma ressaq ilmenti. Kien biss ċirca xahar wara li tressaq ilment fuq kulur ta' bieb, bl-attur jgħidilhom li kien dispost jagħmel bieb gdid, pero' ħadd ma qallu xejn.

Ftakar li darba minnhom, ċirca wara sena li ġew installati l-bibien, kien ċempillu persuna li ma jafx min kien u qallu biex jaqla l-bibien li kien installa għax kienu ġejjin tal-Construct Furniture biex jinstallaw bibien godda. Qal li hu qatt ma mar jaqla' l-bibien u li kien iżomm kuntatt regolari mal-perit Giorgio Schembri li kien inkarigah jagħmilhom.

Hu ddikjara li kien ħadem l-aperturi skont l-ispeċifikazzjonijiet u l-ordnijiet li kien jagħtih il-perit Giorgio Schembri in rappresentanza tas-soċjeta' SM Cables Ltd. Kien dan il-perit l-ewwel persuna li kkomunika miegħu u kien talbu stima biex jaħdem bibien fil-fabbrika ta' SM (Cables) Ltd. Mill-ewwel telefonata l-perit Schembri kien qallu li x-xogħol kien għas-soċjeta' Denfar pero' kellu jitwaħħal fil-fabbrika SM (Cables) f'Bulebel fejn fil-fatt twaħħal ix-xogħol.

Huwa ddikjara wkoll li qatt ma ntalab jissuplixxi kampjun tal-*flash doors*, filwaqt li spjega li għall-perit Schembri l-*flash doors* kienu aċċettabbli pero'

⁵ Fol 121 et seq

kien Edwin Zammit li baqa' jinsisti li l-bibien riedhom bħal tal-*fire-doors*, *specifications* li mkien ma jirrizulta li l-*flash doors* riedu jkunu bħala fire doors u allura l-attur ħadem il-*flash doors* kif soltu jaħdimhom, skont is-sengħa u l-arti.

Żid li sakemm gew installati l-bibien qatt ma kellu kuntatt mad-diretturi jew impjegati ta' SM (Cables) Ltd u kien wara li ġew installati l-bibien li bdew il-problemi u dan meta l-perit Schembri u Edwin Zammit kellmuh u staqsewh kif kien ħadem mil-*flash doors* minn ġewwa u tahom spjegazzjoni b'Edwin Zammit jinsisti li riedu jkunu *solid* minn ġewwa. Biex ma jaqlax problemi l-attur aċċetta li jinqalghu il-bibien li mbagħad ittiehdu fil-fabbrika fejn infethu u kien mar Kurt Xuereb⁶ jieħu r-ritratti. Meta l-bibien imtlew bic-*chip board* biex ikunu *solid*, Kurt Xuereb ukoll kien preżenti.

Jgħid li wara li għalaq il-bibien mill-ġdid u regghu ġew *sprayed*, il-bibien ittiehdu lura għand SM (Cables) Ltd u li ċirca ġimghatejn wara ċempillu l-perit Schembri li qallu biex jiltaqgħu fuq il-post. Meta mar, Edwin Zammit qallu li l-bibien ma kinux aċċettabbli bil-perit Giorgio Schembri jaqbel ma' Edwin Zammit. Madankollu wara l-perit Schembri ċċertifika l-bibien tajbin.

L-attur kompla jiddikjara li lir-rappreżentanti tas-soċjeta' ta' Denfar Excavators Ltd qatt ma kien jafhom jew kellimhom pero' ltaqa' magħhom f'dawn il-proċeduri u li mid-dokumenti esibiti in atti l-bibien ġew imħallsa mill-Malta Industrial Parks (MIP) skont l-istima li kien issottometta hu lill-perit Giorgio Schembri.

L-attur ikkonkluda li lilu ma saritlu ebda proposta biex jagħmel bibien ġodda la minn Edwin Zammit u lanqas mill-perit Schembri. Ftakar pero' li kien ċempillu

⁶ Għas-soċjeta' S.M.(Cables) Ltd.

xi hadd minn SM (Cables) Ltd li kien qallu biex imur jaqla' l-bibien pero' l-attur irrifjuta u qalilhom li l-bibien li hadem u kkonsenja kienu tajbin.

ii. Xehed **Shaun Farrugia, wiehed mid-diretturi tas-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators Ltd**⁷ li qal li s-soċjeta' tagħhom kienet hadet kuntratt għall-bini u l-*finishes* tal-fabbrika tas-soċjeta' SM (Cables) Ltd bil-perit Giorgio Schembri, inkarigat mis-soċjeta' SM (Cables) Ltd, li għadda x-xogħlijiet tal-aperturi lill-attur. Huwa qal li s-soċjeta' kienet rat il-prezzijiet tal-attur u ma sabet ebda oġġezzjoni li hu jagħmel ix-xogħlijiet u għalhekk ix-xogħlijiet tal-aperturi gie sub-appaltat mis-soċjeta' konvenuta lill-attur.

Qal ukoll li kien jaf li x-xogħlijiet kienu saru mill-attur u li kienu ġew installati u ftakar ukoll li kienu waqqfu l-pagamenti dovuti lis-soċjeta' konvenuta mis-soċjeta' kjamata in kawża SM (Cables) Ltd għax kienu lmentaw mix-xogħlijiet kemm ta' *finishes* kif ukoll tal-aperturi. Dawn il-pagamenti twaqqfu wara li kienu lesti x-xogħlijiet kollha. Qal li għalhekk fil-fatt is-soċjeta' SM (Cables) Ltd kienu għadhom debituri tas-soċjeta' konvenuta fl-ammont ta' circa €70,000 liema ammont jinkludi l-kont kif prezentat mill-attur.

Ix-xhud qal ukoll li meta s-soċjeta' konvenuta għaddiet ix-xogħol tal-injam lill-attur huwa kien qal kemm lill-attur u lill-perit⁸ biex jirrangaw bejniethom dwar ix-xogħlijiet.

Farrugia kompla jiddikjara li għax-xogħlijiet tal-injam hu wera l-prezzijiet lill-perit Schembri u qallu biex jinkariga mastrudaxxa hu. Ix-xhud qal li jaf li kien gie nkarigat l-attur iżda ma jafx min kien l-attur. Is-soċjeta' konvenuta ma daħlitx fi kwistjonijiet dwar materjal, kejl u tipi t'aperturi għalkemm ix-xhud jaf

⁷ Fol 123 et seq

⁸ Allura lil perit tas-soċjeta' kjamata n kawża

li kienu jirċievu xi lmenti minghand SM Cables permezz t'emails u li huma kienu jgħadduhom lill-attur mingħajr ma jkomplu jsegwu x'arrangamenti jkunu waslu għalihom.

Żid li kien biss meta rċieva l-avviż tal-proċeduri odjerni li sar jaf li kien hemm diżgwid bejn l-attur u s-soċjeta' kjamata n kawża li dwaru ma kienx intlaħaq ftehim. Ix-xhud kompli li hu qatt m'accetta li l-bibien maħduma mill-attur ma kinux dak li ftehimu dwarhom aħseb u ara kemm seta' jaċċetta l-allegazzjoni ta' Kurt Xuereb li kien iltaqa' miegħu (Shaun Farrugia) fil-preżenza t'Edwin Zammit u l-perit Giorgio Schembri u Farrugia qal diskors fis-sens li huma setgħu imorru fejn iridu u "St. Anthony halluh f'idejja."

Ix-xhud qal ukoll li lilhom qatt hadd ma qalilhom x'kien fihom hażin il-bibien imma biss kienu jgħidu li mhux skont il-kampjuni. Inoltre qatt hadd mis-soċjeta' kjamata in kawża ma nfurmah li kienu nqalgħu l-bibien tal-attur u li SM (Cables) Ltd kienu saħansitra inkarigaw lil Construct Furniture biex jagħmlu aperturi oħra.

iii. Xehed **Dennis Farrugia, direttur iehor tas-soċjeta' konvenuta**⁹ li fost oħrajn qal li l-perit Schembri lilu qatt ma kellmu dwar ilmenti fuq ix-xogħlijiet magħmula mill-attur u lanqas qatt kellmu xi hadd minn SM (Cables) Ltd dwar hekk. Ix-xogħlijiet kienu f'idejh u f'idejn ibnu Shaun. Huwa kompli ddikjara li ma kienx jaf kif SM (Cables) Ltd ordnaw bibien mingħand haddiehor, kif lanqas jaf li kienu nbidlu l-bibien. Madankollu x-xhud iddikjara li hu lill-attur qatt ma qallu għaliex ma ħallsux filwaqt li kkonferma li s-soċjeta' SM (Cables) Ltd fadlilha tħallasha ammonti akbar mill-valur tal-aperturi.

⁹ Fol 124 et seq

iv. Xehed **Manwel Micallef, direttur tas-soċjeta' SM (Cables) Ltd**¹⁰ li ddikjara li kemm Edwin Zammit (*ex-executive Manager*) kif ukoll Kurt Azzopardi (*quality controller*) kienu lmentaw li l-bibien ma kinux tal-kwalita' pattwita, u wara diskussjonijiet mal-attur, il-bibien inqalghu u ġew installati bibien godda oħra, maħduma minn mastrudaxxa ieħor.

Ix-xhud qal ukoll li preżentament is-soċjeta' topera minn Bulebel u li qabel kienu joperaw minn Ricasoli. Huma daħlu f'kuntratt mal-*Malta Industrial Parks (MIP)*, li hija l-entita' responsabbli mill-ġestjoni ta' fabbriki fiż-żoni industrijali tal-Gvern, biex minn Ricasoli jiġu rilokati f'Bulebel, bl-arranġament mal-MIP kien li dak li s-soċjeta' kellha fil-fabbrika f'Ricasoli jiġi trasferit f'Bulebel a spejjeż tal-MIP.

Ix-xhud iddikjara li ma setax jgħid x'arranġamenti kien hemm mal-MIP dwar il-bibien, u dan għaliex kien responsabbli Edwin Zammit, li kien impjegat tagħhom bħala *executive manager*, u li jekk kien hemm xi ftehim dan għandu jirriżulta mill-ftehim mal-Malta Industrial Parks. Ix-xhud kompli li sa fejn jiftakar, saru xi pagamenti mill-MIP lill-SM (Cables) Ltd, pero' jaf li għad baqa xi ammonti pendenti, filwaqt li speċifika li l-pagamenti li saru jkopru diversi xogħolijiet, u li ma kellux amment jekk dawn il-pagamenti jkopru il-ħlas tal-bibien.

v. Xehed **Saviour Micallef, direttur fis-soċjeta' SM (Cables) Ltd**. Fl-affidavit tiegħu¹¹ huwa esebixxa sensiela ta' dokumenti biex jispjega l-kronoloġija tal-fatti minn naħa tas-soċjeta'. F'xhieda ulterjuri¹² huwa ftakar li fir-rilokazzjoni huma kienu nkarigaw lill-perit Giorgio Schembri biex jassisti fil-proċess ta'

¹⁰ Fol 126

¹¹ Fol 36 et seq

¹² Fol 127 et seq

stimu marbuta mar-rilokazzjoni, bix-xogħolijiet għal bibien li ġew mgħoddija lill-Denfar Excavators Ltd; u bis-soċjeta' kjamata in kawża li ma kienux jafu lil min qabbdur Denfar, kif lanqas kellhom nteress minn jitqabbad, u dan minħabba li fl-*specifications* tal-kuntratt kien hemm deskrizzjoni ta' kif kellhom isiru l-bibien.

Mistoqsi mill-Qorti jgħid x'kienu l-*specifications* huwa wieġeb li dak iż-żmien kien jaf x'kienu l-*specifications* tal-bibien, u li meta ġew installati l-bibien, dawn ma kienux konformi ma' l-*specifications*. Għalhekk għamlu *complaint* ma Denfar Excavators Ltd.

Qal ukoll li mill-bibien li kienu ġew installati ċirka tlieta jew erbgħa minnhom kienu baqgħu fil-post għax instabu li kienu tajbin. Żid li l-bibien li twaħħlu mill-ġdid, inħadmu għand Construct Furniture ta' Hal-Luqa, u d-*deal* mal-Construct Furniture sar mill-SM (Cables) Ltd wara li s-soċjeta' kjamata in kawża tkellmu mas-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators Ltd. Ix-xhud żied jgħid li hu ma kienx involut fid-diskussjonijiet, filwaqt li kkonferma li l-pagamenti lill-Construct Furniture saru mill-SM (Cables) Ltd, għalkemm ma ftakarx kemm kien l-ammont imħallas lil Construct Furniture.

Ix-xhud xehed ukoll li hu ma kienx wieħed mill-firmatarji fil-ftehim li s-soċjeta' SM (Cables) Ltd kienet għamlet ma' Denfar Excavators Ltd; u jiftakar li l-attur kien provda kampjun li kienet parti minn bieb, cioe', *cross section* li kien jirrifletti kif kellhom jinħadmu l-*flash doors*. Kompla li kif ġew kostruwiti l-bibien ma kienx jaf kienux konformi mal-kampjun li kien esebixxa l-attur, madankollu meta bdew jiġu nstallati deher mill-ewwel li ma kienux ta' kalibru, u li s-soċjeta' kjamata fil-kawża kienet għamlet osservazzjoni tagħha dwar dan

mill-ewwel. Huwa kkonċeda li dakinhar li twaħħlu l-bibien ma kienx preżenti, pero' jaf li kien oġġezzjona għall-bibien s-sur Edwin Zammit. Ix-xhud kompli li lanqas kien preżenti meta l-bibien ġew spezzjonati mill-perit Giorgio Schembri, Shaun Farrugia għas-soċjeta' ntimata, u s-sur Edwin Zammit u li dakinhar ma kienx jaf x'tip ta' ftehim kien ġie milhuq. Sar jaf bil-ftehim milhuq mis-sur Edwin Zammit. Il-persuna li ha d-deċizjoni li x-xogħol tal-bibien godda jingħata lill Construct Furniture kien is-sur Edwin Zammit, u dan għax kien awtorizzat jiddeċiedi.

Ix-xhud ma kienx f'qagħda jgħid jekk l-attur ġiex offrut, u ngħatax l-opportunita li jaqla' l-bibien u jipprovdi bibien oħra, u jekk is-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators Ltd ingħatax l-possibilita' li tissostitwixxi lill-attur.

vi. Xehed **Kurt Farrugia, *quality assurance officer* tas-soċjeta' SM Cables Ltd**¹³. Jgħid li huwa kien ġie appuntat mic-*chief executive officer*, Edwin Zammit, fuq il-proġett tal-bini u l-*finishes* tal-fabbrika. Ix-xhud iddikjara li kien jaf li r-relazzjoni ta' SM (Cables) Ltd kienet mal-kuntrattur Denfar Excavators Ltd u li l-kuntrattur kellu wkoll jagħmel il-bibien bħala parti mill-kuntratt. F'xi parti tax-xogħolijiet sar jaf li kienu ġew jieħdu xi qisien nies mis-St. Anthony Woodworks, u eventwalment ħadmu l-bibien u nstallawhom.

Ix-xhud kompli jiddikjara li meta ġew installati l-ewwel ħames bibien, dawn ma kienux konformi ma' dak li kien ġie miftiehem mis-soċjeta' kjamata fil-kawża ma' St. Anthony Woodworks, u kien ressaq ilment mal-perit Giorgio

¹³ Fol 129 et seq

Schembri dwar dawn il-ħames bibien. Dawn ġew mibdula u fit-tieni konsenja ġew installati *solid core doors* kif kien ġie miftiehem.

Meta saret it-tieni nstallazzjoni tal-ħames bibien, kienu ġew installati wkoll il-kumplement tal-bibien. Jghid lil-bibien kollha nstallati, kollha kien fihom xi forma ta' difett. Ix-xhud informa b'dan lil perit Giorgio Schembri li spezzjona l-bibien u rrilaxxa rapport, esebit in atti¹⁴ fejn jelenka d-difetti jew nuqqasijiet fl-aperturi. Il-perit Schembri kien informa lis-St. Anthony Woodworks, u dan jafu għax Victor ta' St. Anthony Woodworks kien mar u kellimhom, tkellmu mal-perit, ix-xhud u s-sur Victor Scerri dwar in-nuqqasijiet, u ftakar li kien ittiehed il-bieb tal-kċina mill-attur. Il-ftehim kien li l-bieb kien ittiehed biex jiġi rranġat, u jekk inkunu sodisfatti, jittiehdu l-bibien kollha biex jiġu rranġati, madankollu meta ġie ritornat l-bieb, huma tas-soċjeta kjamata fil-kawża ma kienux sodisfatti, u x-xhud kien baġhat email lill-perit Schembri datata 6 ta' Marzu 2008 (esibita in atti).

Xehed ukoll li kien għadda perjodu ta' żmien fejn is-soċjeta' kjamata in kawża ma ħadet ebda risposta la mill-perit Schembri, u lanqas mingħand l-attur, madankollu fit-18 ta' Lulju 2008, is-soċjeta' kjamata fil-kawża rċeviet ittra mingħand il-perit Schembri, fejn il-perit talab lill-Denfar kif ukoll lil SM (Cables) Ltd biex il-partijiet jiltaqgħu biex jingħalqu l-kontijiet u biex jiġu rettifikati l-ilmenti. Għal-laqqgħa kienu preżenti il-perit Giorgio Schembri, is-sur Shaun Farrugia għas-soċjeta konvenuta, s-sur Edwin Zammit is-CEO tas-soċjeta SM (Cables) Ltd u x-xhud Farrugia. F'din il-laqqgħa ġie diskuss ir-rapport tal-perit inkluż id-difetti fil-bibien, u kien hemm *understanding* li l-bibien jiġu rranġati, u fin-nuqqas, jinbidlu l-bibien u jerġgħu jinħadmu minn Victor Scerri,

¹⁴ Fol 53 et seq

jew jekk Victor Scerri ikompli jkaxkar saqajh, jinxtraw bibien mis-soċjeta kjamata in kawża.

Ix-xhud ftakar li wara l-meeting, kien mar l-attur u bdew isiru *remedial works* fuq x'uhud mill-bibien fuq il-post, bil-bibien ta' barra li ġew rranġati u ġew aċċetti, inkluż *glass panel door* fil-canteen li kien mibrum u ġie rranġat u aċċettat.

Ix-xhud kompla jgħid li f'dan il-punt, kien jonqos l-ilmenti fil-bibien interni, u s-certification tal-fire-doors li saret fl-14 t'Ottubru 2008 mill-konsulent F.J. Wilson mis-soċjeta BD Atherson Associates Co. Ltd. Madankollu x-xhud kompla li d-difetti fil-bibien interni baqgħu kif kienu, u qatt ma sar xejn. Żied jgħid li kienet intbagħtet email minghand Edwin Zammit, CEO, datata 24 ta' Frar 2009, indirizzata lis-sur Jason Vella mid-Denfar, esebita in atti, mill-liema dokument jirriżulta li s-soċjeta' kjamata in-kawża kienet qegħda titlob kreditu ta' €21,192.64. Dan l-ammont jirrifletti pagament li kien sar fuq il-bibien għax ma kinux aċċettabbli. Qal li f'dan l-ammont hemm xi *double billing*, u cioè', inħareġ ammont għal aktar bibien milli fil-fatt kienu ġew ordnati.

Ġiet esibita wkoll email datata 6 ta' Marzu 2009 min Edwin Zammit fejn jgħid li kienu qegħdin jinfurmaw lil Denfar biex jinkarigaw li xi ħadd biex jiġi jaqla' l-bibien, għal liema email s-soċjeta' kjamata in kawża ma ħadet ebda risposta. F'email oħra esebita is-soċjeta kjamata in kawża talbet lis-soċjeta' konvenuta sabiex biex jaqilgħu il-bibien il-hżiena, b'terminu sal-11 ta' Marzu 2009. Ix-xhud esebixxa ukoll email indirizzata lis-soċjeta' konventa datata 24 ta' Frar 2009 fejn is-soċjeta kjamata in kawża talbet lis-soċjeta' konvenuta tibgħat *credit note* ta' €21,192.64 li kienu komposti fil-bibien approvati mill-MIP

eskluż dawk il-bibien li gew aċċettati. L-ammont mitlub kien ta' €32,245.55, u s-soċjeta' kjamata in kawża talbet lura l-ammont ta' €21,192.64.

Ix-xhud iddikjara li f'dak iż-żmien ma jafx kienux saru xi pagamenti fir-rigward tal-bibien, ġialadarba ma kienx involut fil-pagamenti. Huwa esebixxa wkoll diversi dokumenti oħra biex jikkumplimenta x-xhieda tiegħu.

Ix-xhud kompla jgħid li jiftakar illi l-ewwel darba li ntalab imur fuq il-post, l-attur ma kienx ħa kampjun miegħu, u dan minħabba li kien qiegħed jiġi spjegat lilu x'kienu r-rikjesti tas-soċjeta kjamata in-kawża, u li kien il-perit Giorgio Schembri li kien ġab il-kampjun, li kien skond dak li kien ġie mitlub mis-soċjeta kjamata in-kawża. Ix-xhud jiftakar ukoll li l-ewwel hames / sitt bibien li ġew installati kienu *hollow* minn ġewwa kuntrarjament għal kampjun esebit li kien jikkonsisti fiċ-ċaċċiż, *box-frame* u xambrelli tal-*beech wood solid*, filwaqt li l-bieb kellu l-uċuħ tal-*beech wood lamination*, MDF, u l-core *bic-chipboard*.

In kontro eżami huwa kompla jgħid li l-attur jew nies imqabbda minnu kienu ġew qalghu l-bibien, pero' ebda wiehed mill-bibien ma ġie mahtut biex jikkonfermaw kienux *hollow*, u ukoll li meta ġew sostitwiti l-bibien mill-attur, dawn ġew kostruwiti skond il-kampjun. Ix-xhud iddikjara li meta nġiebu dawn il-bibien it-tieni darba, ċirka ftit ġingħat wara, bdew jiżviluppaw ċertu difetti, bl-ilmenti li kienu qed isiru fuq medda ta xhur, u d-difetti kienu, bibien *warped*, nuqqas ta' uniformita' fl-uċuħ, grif li kien jidher taħt il-*laquer*, ċertu bibien li bdew jinqalawhom il-*bearings* miċ-ċapetti, il-bieb ta' l-uffiċju tiegħu lanqas biss kien jingħalaq u spiċċa nqasam bit-tiżbit, inkluż bibien oħra li ukoll ma setgħux jingħalqu. Dawn l-ilmenti li ġew komunikati lill-attur li kien ġie ħa wiehed mill-bibien u reġa' ġabu bl-istess difetti.

Qal li kien Edwin Zammit li ordna lix-xhud jibgħat *email* lill-perit Giorgio Schembri li l-bibien ma kienux aċċettabli, kif ukoll kien Edwin Zammit li kien ha d-deċizjoni li l-bibien isiru bibien godda għand Construct Furniture, u difatti kien bagħat lix-xhud, is-sur Kurt Farrugia għand Construct Furniture b'disinn ta' bieb biex iġib stima.

Illi x-xhud is-sur Kurt Farrugia ddikjara li d-deċizjoni li l-bibien ta' l-attur kienu inaċċettabli ittiehdet fil-prezenza ta' Edwin Zammit, ta' Shaun Farrugia, tiegħu, u jekk jiftakar sewwa, tal-perit Giorgio Schembri, kif ukoll bl-approvazzjoni ta' Shaun Farrugia, tant li Shaun Farrugia kien qalilhom, *“morru fejn tridu, u St. Anthony Woodworks halluh f'idejja”*. Ix-xhud kompli li ma setax jgħid jekk ma jarax x'kienet d-differenza fil-prezzjiet bejn dawk ta' l-attur u tal-Construct Furniture, filwaqt li kkonferma li l-bibien installati mill-attur kienu inqalghu minn Construct Furniture wara diversi komunikazzjonijiet ma' l-attur biex jaqla' l-bibien, li qatt ma ġew imwiegħa.

vii. Xehed **Edwin Zammit**, ex-kap eżekuttiv tas-soċjeta' kjamata fil-kawża fil-perjodu li kienu qegħdin jiġi nstallati l-bibien¹⁵. Mix-xhieda estensiva tiegħu deher li d-deċizjonijiet kollha kienu ttiehdu minnu. Hu ddikjara wkoll li kien jaf li l-kuntrattur kien Denfar Excavators Ltd u li fil-kuntratt kien responsabbli anke għall-bibien u li Denfar kienu informaw lil SM (Cables) Ltd li kien St. Anthony's Woodworks li kienu sejrin jaħdmu u jinstallaw il-bibien. Ix-xhud ftakar li malli ġie nstallat l-ewwel bieb osservaw li l-bieb ma kienx tajjeb, filwaqt li b'dan ġie nfurmat il-perit Giorgio Schembri, u talbuh ikun preżenti fil-prezenza wkoll ta' l-attur. Imbagħad kienu ltaqgħu l-perit, l-attur, Kurt Xuereb u

¹⁵ Fol 133 et seq

x-xhud, bl-attur jinnega n-nuqqasijiet, pero' wara diversi nsistenzi mill-perit u mix-xhud, l-attur issugerixxa li jerga jieħu l-bieb lura u jirrangah filwaqt li nfurmaw lill-attur illi l-livell li ġie muri kien dak mixtieq mis-soċjeta SM (Cables) Ltd.

Illi x-xhud kompla li wara perjodu ta' żmien, bdew jiġu nstallati l-bibien, pero meta ġew spjezzjonati, dawn m'intogħġbux, bil-perit jintalab jaċċedi w jispezzjona l-bibien installati.

Illi x-xhud kompla jiddikjara li fil-fatt, il-perit Schembri rilaxxa ċertifikat datat 25 t'April 2008 bil-kummenti tiegħu, biċ-ċertifikat rilaxxat li bih ġie nfurmat Denfar, fejn ingħad lill-Denfar li x'uhud mill-bibien ma ġewx ċertifikati mill-perit, u allura ma kienux aċċettabli filwaqt li x-xhud għamel referenza li meta kien qiegħed jgħid "x'uhud" dan kien minhabba li kien hemm żewġ tipi ta' bibien, u cioè, *firedoors*, u *flash doors* komuni tal-uffiċini, bil-*firedoors*, wara li saru fuqhom xi modifikazzjonijiet li ġew aċċetati u ċertifikati mill-perit, filwaqt li l-*flashdoors* baqgħu mhux aċċettabli, u dan wara li kienu diġa' kienu ġew modifikati.

Ix-xhud kompla jgħid li s-soċjeta' kienet avzat lill-Denfar biex jinfurmaw lil St. Anthony's Woodworks biex imur jaqla l-bibien madankollu dan ma seħħx, b'St. Anthony's Woodworks li baqgħu ma qalgħux il-bibien, u l-bibien spiċċaw qalgħuhom SM (Cables) Ltd.

In kontro-eżami huwa ddikjara li jaqbel li fil-perjodu li kien impjegat bħala kap eżekuttiv mill-1997 sa l-2011 il-kuntratt tal-appalt kien ma' Denfar, inkluż ix-

xogħolijiet tal-bibien, u li kien Denfar li kien għamel *sub-contract* mal-attur u mhux is-soċjeta' SM (Cables) Ltd. Qal li fil-bidu kien għe nstallat bieb wieħed biss, u dan kellu xogħol ħazin fuqu, bl-attur preżenti jaċċetta li x-xogħol ma kienx sewwa, u saħansitra kien ħa l-bieb biex jirrangah, u kkonferma li l-bibien l-oħra kellhom ikunu ta l-istess livell. Spjega lil bieb installat kien *hollow* u *wabbed* u kellu anke difetti, u dan ma kienx bieb li s-soċjeta' SM (Cables) Ltd kienu ftehm fuqu ma' Denfar. Ma dan kollu x-xhud ma setax jgħid x'tip ta' *specifications* kienu ftehm ma' Denfar. Ir-raġuni mogħtija mix-xhud ta' dan kienet li ma kellux *specifications* quddiemu. Qal li kienu biss il-*flash doors* li ma kienux aċċettabli u sa fejn jiftakar hu l-perit Giorgio Schembri kien irrilaxxa ċertifikat fejn iddikjara li l-*flash doors* ma kienux aċċettabli.

Ix-xhud qal ukoll li s-soċjeta SM (Cables) Ltd kienet talbet lis-soċjeta' Denfar biex jiġi sostitwit l-attur, pero' qatt ma wasal, b'SM (Cables) Ltd jinkarigaw kuntrattur iehor huma.

Ix-xhud kompla jiddikjara li hu kien il-persuna responsabbli mill-pagamenti kif ukoll ikkonferma li s-soċjeta SM (Cables) Ltd kienet tħallset tal-bibien mill-MIP, u l-pagament kien sar in segwitu ta' ċertifikat għall-bibien lill-MIP preżentat wara li gew installati l-bibien mill-Construct Furniture.

viii. **Fir-rapport tieghu l-espert tekniku nkarigat mill-Qorti l-perit Vincent Ciliberti** għamel dawn il-konstatazzjonijiet u rīzultanzi¹⁶ -

a. Il-perit **Giorgio Schembri** ddikjara li hu kien għe nkarigat bħala perit tal-proġett mis-soċjeta' kjamata fil-kawża SM (Cables) Ltd u li x-xogħol tieghu

¹⁶ Fol 139 et seq

kien jikkonsisti fir-responsabbilita li jikkonverti l-fabbrika BLB20 f' Bulebel biex tiffunzjona fil-manifattura ta' *wire*, madankollu ma kienx inkarigat fl-installazzjoni tal-makkinarju, u fl-installazzjoni ta' dawl, ilma u drenaġġ. Ix-xhud, il-perit Giorgio Schembri kompli jiddikjara li bażikament, kien hemm għażla ta' tliet kuntratturi għax-xogħolijiet ta' kostruzzjoni u l-*finishes* relatati, inkluż l-aperturi li kienu jiffurmaw parti mill-kuntratt;

b. Ix-xhud kompli jiddikjara li bl-għajjnuna ta SM (Cables) Ltd intgħażel Denfar Excavators Ltd bħala l-kuntrattur tax-xogħolijiet kollha kif kienu jidhru fil-kuntratt originali, inkluż l-aperturi;

c. Mix-xhieda prodotta jirriżulta li anke għar-rigward ta' l-għażla ta' l-attur biex jaħdem l-aperturi, fis-seduta miżmuma nhar it-Tnejn, 28 ta' Novembru 2011 il-perit **Giorgio Schembri** ddikjara “...*Niccara li St. Anthony Woodworks gie mqabbad mill-kuntrattur Denfar Excavators Ltd....*”;

d. Is-sur Victor Scerri kien iddikjara li hu kien iżomm kuntatt regolari mal-perit Giorgio Schembri li nkarigah jagħmel il-bibien u li haċdem l-aperturi skond l-*ispecifications* verbali li kien jgħidlu bihom l-perit Giorgio Schembri;

e. Ix-xhud għas-soċjeta' konvenuta **Shaun Farrugia** ddikjara li s-soċjeta' kienet haċdet kuntratt, l-bini u *finishes* tal-fabbrika tas-soċjeta' kjamata fil-kawża, u li jiftakar li l-perit Giorgio Schembri, inkarigat mis-soċjeta' SM (Cables) għadda x-xogħolijiet tal-aperturi lill-attur. Huwa kompli li huma kienu raw l-prezzijiet tal-attur, u ma sabu ebda oġġgezzjoni li jagħmel x-xogħolijiet hu b'dana li x-xogħolijiet tal-aperturi gie sub-appaltat mis-soċjeta' konvenuta lill-attur;

f. Ix-xhud **Edwin Zammit** iddikjara li kien jaf li l-kuntrattur kien Denfar Excavators Ltd li fil-kuntratt kien responsabbli anke għall-bibien filwaqt li jiftakar li Denfar kienu nfurmawhom li kien St. Anthony's Woodworks li kienu sejrin jahdmu u jinstallaw il-bibien;

g. Id-dikjarazzjoni dwar l-ħatra tal-perit Giorgio Schembri giet korraborata mix-xhud il-perit **Gorg Cilia** mill-MIP li iddikjara li skont il-proċedura l-klijent, f'dan il-każ SM Cables, iqabbad perit tiegħu biex ihejji pjanti u *bill of quantities*, biex eventwalment l-MIP tapprova jew le dak ix-xogħol. Qal lill-klijent kien jintalab iġib tliet stimuli, b'rakkomandazzjoni mill-perit tiegħu għall-għażla ta' kuntrattur, u huma kienu jgħibu l-approvazzjoni mill-Ministeru. Żid f'każijiet ta' dubbji biss kienu jmorru mill-MIP u ċioe' fejn iċ-ċertifikat mill-perit inkarigat mill-klijent ikun dubbjuż. Fejn ma jkunx hemm dubbji ma jmorrux u jinħargu il-ħlas lill-klijent;

h. Dan iffisser li l-perit Giorgio Schembri kien ġie nkarigat mis-soċjeta' kjamata fil-kawża, SM (Cables) Ltd u mkien mix-xhieda prodotta ma jirrizulta li f'xi pagament rilaxxat mill-perit Giorgio Schembri kien rikjest jaċċedi uffiċjal ta' l-MIP minħabba xi dubbji;

i. Mill-provi, partikolarment mix-xhieda tal-perit Gorg Cilia, irrizulta li l-MIP ħallset tal-aperturi l-ammont ta' erbgħa w għoxrin elf, tmien mija u dsatax il-Lira Maltija (Lm24,819.00) għall-*Windows / Doors / Stairs*;

j. L-ammont pretiż fir-rikors promotur tal-kawża odjerna huwa ta' €24,791.55;

k. Jekk wiehed josserva l-ammont ndikat fil-BOQ mehmuz mas-*Certificate Of Works* datat 2 ta Lulju 2007 - *Payment 5*, l-Items minn 9.01.01 sa 9.01.13 li huma referenza għall-bibien, jammontaw għall-Lm8787.00+Lm660+Lm430+Lm710 liema ammonti meta magħduda jammontaw b'kollox għal Lm10,587 jew €24,661.04, u cioe' differenza ta' €130.51 bejn l-ammont mitlub mill-attur u l-ammont indikat fil-BOQ;

l. Skont l-attur, miż-żewg *invoices* esebiti mar-rikors, jindika fiż-żewg *invoices* total ta' sitta w tletin bieb (36) konsistenti f'erbgha w ghoxrin (27) *flash door*, erbgha (4) *fire doors*, *main door* (1) ta' l-Eroko b'zewg (2) *flaps*, *White beech glazed door w/fanlight*, u bieb (1) ta' l-Eroko, *main door w/fanlight*, mentri jirrizulta li l-ammont ta' bibien indikati fil-BOQ minn 9.01.01 sa 9.01.14 fil-*Payment 5* jammonta għall-tlieta w tletin (33) bieb, cioe' deskrepanza t'erbgha bibien bejn dak indikat mill-attur (36) u dak indikat fil-BOQ (33);

m. Madankollu minn osservazzjoni ohra magħmula jirrizulta li fil-*Payment 7* jidher li żdied *firedoor* ieħor Item 9.01.11 minhabba li fil-BOQ ta *Payment 5* jidher taht 9.01.11 *firedoor* wiehed. Lanqas ma jistax jiġi osservat li fil-BOQ ta' *Payment 5* jidher Item 9.01.09 "*External Solid Iroko 2 leaf...*" li fil-*Payment 8* jidher li taht *Additional Items (Not Approved)* hemm Item 9.01.09 għall-ammont ta Lm470;

n. Osservazzjoni ohra li tirrizulta huwa l-fatt li ma gew esebiti ebda dokumenti jew disinni li juru kif kellhom jinħadmu l-bibien mix-xhieda prodotta. Dan qiegħed jingħad minhabba li kemm fil-*bill of quantity* kif ukoll fl-*invoices*

esebiti mill-attur jirriżulta li jissewew biss it-tipi ta' bibien, u cioe', *flash doors*, *fire doors*, *main doors* etc, mingħajr ebda referenza għal xi forma ta' disinn jew struzzjonijiet ta' kif kellhom jinħadmu;

o. L-espert tekniku huwa tal-opinjoni li ma saru ebda disinni ta' kif kellhom jinħadmu l-aperturi, u in sostenn ta' din l-opinjoni ssir referenza għax-xhieda tal-perit Giorgio Schembri nkarigat mill-proġett fejn kien iddikjara li l-*ispecifications* qabel ix-xogħolijiet saru minnu u mill-persuni indikati li approvaw il-kampjuni preżentati mill-attur. Kien qal li hu qatt ma' ta ordni jew approva deċizjonijiet li jinqalgħu jew jinbidlu xi bibien li kienu diġa' ġew approvati minnu. Ix-xhud jikkellmew dwar kampjuni u mhux disinni;

p. Lanqas ma huwa ċar kif tali dikjarazzjoni tikkombaċi mal-kontenut fl-*emails* a fol 15 ta' Kurt Xuereb fejn fl-email hemm innizzel "*...Internal doors and external iroko doors – various manufacturing and craftsmanship flaws, uncertified fire door. Doors are being rejected by (SM Cables) Ltd;...*"; filwaqt li mill-*proces verbal* a fol 16 – ittra mingħand l-perit Giorgio Schembri indirizzata lis-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators, - il-perit Giorgio Schembri jelenka f'erbgħa punti ix-xogħolijiet "*...which need attention...*" tlieta mit-tliet punti li jirrigwardaw il-bibien, filwaqt li fl-istess dokument esebit l-aħħar paragrafu jgħid "*....In general, existing internal timber doors not accepted by SM Cables...*";

q. Jista' jingħad li prattikament l-istess jirriżulta mid-dokument konsistenti f'zewg pagnj esbit mal-affidavit ta' Saviour Micallef a fol 37 u fol 38, fejn barra r-ritratti esebiti mal-affidavit, ix-xhud b'mod kronologiku jelenka l-attivitajiet li kienu seħħew mis-27 ta' Jannar 2007 sas- 27 ta' Marzu 2009, inkluzi mad-

dokumenti eseblti numru t'*emails* skambjati bejn ufficjali tas-soċjeta kjamata fil-kawża u l-perit Giorgio Schembri. Fost dawn in-notamenti jirrizulta li fil-bidu ta' Frar 2008 – *Events Sequence* 14 - kienet inżammet laqgħa fuq il-lok bejn ufficjali mis-soċjeta' kjamata fil-kawża SM (Cables) Ltd, il-perit Giorgio Schembri, u l-attur is-sur Victor Scerri fejn giet mqajjma l-kwistjoni dwar l-ilmenti li s-soċjeta kjamata fil-kawża, SM (Cables) Ltd kienet qegħda tagħmel fir-rigward tal-bibien suppliti mill-attur;

r. Jirrizulta mid-dokument eseblti fil-proċess a fol 43 u a fol 44 sussegwentment bejn nofs Frar 2008 – *Events Sequence* 15 – u s-6 ta Marzu 2008 – *Events Sequence* 17 – li l-attur ħa wiehed mill-*flash doors* biex jirrangah, ma dan kollu minn nota mdaħħal datata 6 ta' Marzu 2008 illi wara li l-bieb gie spezzjonat, ebda difett ma gie rrangat fil-bieb meħud mill-attur u saret anke referenza għall-żewg *emails* mibgħuta fil-5 u s-6 ta' Marzu 2008. Dan jirrizulta wkoll mix-xhieda tal-perit Giorgio Schembri fejn kien iddikjara li “...*Għal dak li hu kostruzzjoni sar kollox għas-sodisfazzjon tiegħi u ta SM Cables, pero' x'hin gejna għall-aperturi, li jikkonsistu f'zewg bibien principali tal-iroko mastizz, numru ta fire-doors, u numru iehor ta bibien interni, kien hemm rimarki minn naha ta SM Cables li l-aperturi ma kienux a sodisfazzjon tagħhom. B'dan jien avzajt lill kuntrattur, kemm verbalment kif ukoll bil-miktub, biex l-affarijiet jigu rrangati. Kien hemm xi zmien ukoll fejn St. Anthony Woodworks kienu bghatu xi nies fuq is-sit biex jirrangaw l-istess...*”;

s. Mix-xhieda prodotta mis-sur Vincent Rizzo dan ddikjara li “...*Ahna bħala MIP nafu biss lis-soċjeta SM (Cables), li lilha saru l-pagamenti kollha. Mitlub mill-Qorti ngħid jekk lis-soċjeta SM (Cables) hallasnihi ta kollox, ngħid li meta jinhareg pagament, dan jinhareg wara li nkunu rcevejna certifikat*

minghand il-perit inkarigat minn SM Cables, liema perit mac-certifikat jehmez ukoll l-invoice tal-kuntrattur ta Denfar, u l-invoice ta SM Cables...”;

t. Jirrizulta li f’*email* komunikat minghand s-sur Kurt Xuereb lil perit Giorgio Schembri datat 6 ta’ Marzu 2008 immarkat fil-proċess verbal bħala dok 5 li “...*Although the sub-contractor might insist that remedial works have been undertaken – no improvements have been noticed – the door has too many defects in workmanship and we are completely dissatisfied with the results. Such poor quality workmanship is unacceptable so we are rejecting the doors supplied by St. Anthony Woodworks...*”. Imbagħad f’*email* komunikat minn Kurt Xuereb lil perit Giorgio Schembri datat 28 ta’ Mejju 2008, is-sur Xuereb ifakkar lil perit Giorgio Schembri dwar rapport li jinkludi “...*Internal doors and External Iroko doors – various manufacturing and craftsmanship flaws, uncertified fire doors. Doors are being rejected by SM (Cables) Ltd...*”. Din id-dikjarazzjoni, marbuta mad-dikjarazzjoni u dokumentazzjoni tal-perit Gorg Cilia u s-sur Vincent Rizzo mill-MIP toħloq diffikolta lill-espert tekniku dwar x’kienet il-vera raġuni għaliex l-attur baqa’ ma thallasx tal-aperturi kollha kif *invoiced*, approvati mill-perit Giorgio Schembri, bil-pagament approvat u mħallas mill-MIP, għadarba il-pagament mill-MIP kien twettaq, aktar u aktar meta anke 3 is-sur Edwin Zammit ikkonferma fix-xhieda tiegħu li “...*Naqbel illi l-M.I.P. hallset a bazi tal-bibien kollha mahduma, inkluż il-flash doors maduma minn Victor Scerri...*” kif ukoll ix-xhud iddikjara “...*Niccara li c-certifikat rilaxxat mill-M.I.P. kien jinkludi, fost xogholijiet ohra, l-ammont dovut għall-bibien mahduma minn Victor Scerri...*”;

u. Ġew esibiti minn Saviour Micallef għas-soċjeta’ kjamata fil-kawża riċevuti tal-VAT, *Remittance Advices, Invoices* tas-soċjeta’ Construct Furniture, li

jirrigwardaw bibien li ġew ordnati mis-soċjeta kjamata fil-kawża SM (Cables) Ltd; fejn fid-dokumentazzjoni jirrizulta *Remittance Advice* għall-ammont ta' tliet mija u tmienja u sebghin Ewro (€370);

v. Mid-dokument a fol 58 jirrizulta li f'*email* komunikat mis-sur Kurt Xuereb lis-soċjeta konvenuta Denfar Excavators Ltd datat 6 ta' Marzu 2008, is-sur Xuereb, wara li informa lis-sur Jason Farrugia għas-soċjeta Denfar Excavators Ltd; li kien rikjest li s-soċjeta' konvenuta tinforma lill-attur sabiex jibghat lil xi hadd jaqla l-bibien li ma ġew accettati minn posthom mhux aktar tard mill-Erbgha 11 ta' Marzu, infurmah ukoll "...*We have already ordered the flash doors that need to replace the defectice ones as supplied by your sub-contractor...*";

w. Tenut kont tal-fatt illi l-katina tal-ordni hija tali li donnu jidher li huwa l-perit Giorgio Schembri li huwa l-persuna responsabbli mill-proġett, bl-MIP tonora l-pagamenti lis-soċjeta' kjamata fil-kawża skond iċ-ċertifikati rilaxxati mill-perit Giorgio Schembri, l-espert tekniku sabha diffiċli jifhem kif is-soċjeta' kjamata fil-kawża, min rajha, taqbad u tmur tagħmel ordni tal-bibien mingħand soċjeta' terza – Construct Furniture Co. Ltd; - mingħajr l-approvazzjoni tal-perit responsabbli mill-proġett;

x. Fix-xhieda tiegħu, il-perit Giorgio Schembri iddikjara "...*Qiegħed nigi mitlub nezamina l-volum ta dokumenti preżentat mill-ufficjali ta l-MIP, u nikkonferma li l-Bill of Quantity No.9, u c-certifikat relattiv datat 2 t'Ottubru 2007, ġew rilaxxati minni, li jinkludi aperturi li nhadmu min St. Anthony Woodworks. Dan ix-xogħol jien spezzjonajtu fuq il-lok, kien hemm xi snaggings li naf li kienu ġew rettifikati, u niftakar li l-klijenti kien għad baqalu differenzi*

anke wara s-snags list, ghalkemm l-fire doors u l-external doors ta l-iroko kienu gew accettati mis-soċjeta kjamata fil-kawża. Nghid illi meta hragt ic-certifikat, il-bibien kienu ghas-sodisfazzjon tieghi, u maħduma skond l-arti u s-sengha... ”;

y. Irriżulta ulterjorment mix-xhieda tal-perit Giorgio Schembri - “...*Jien qatt ma tajt ordni, jew approvajt decizzjonijiet li jinqalghu jew jinbidlu xi bibien li kienu diga gew approvati minni...*”. Anke f’din id-dikjarazzjoni tal-perit Giorgio Schembri l-espert tekniku sab diffikolta’ u dan minħabba l-fatt li ċ-certifikat rilaxxat minnu jgħib id-data ta l-20 t’Ottubru 2007, filwaqt li f’certifikat ieħor esebit bid-data tal-25 t’April 2008, u allura wara l-ħrug ta l-ewwel certifikat a fol 16 tal-process verbal, l-istess perit jiċcertifika li l-bibien interni “...*not properly finished; some of which are warped, hinges not performing well; external doors do not open well, poorly finished, some wooden elements are warped, electric lock not opening well. In general needs attention and guaranteed...*”.

ix. Il-konkluzjonijiet tal-perit tekniku Vincent Ciliberti huma li -

a. Kif diġa’ ngħad, il-katina tal-ordni kienet illi s-soċjeta’ kjamata fil-kawża kienet inkarigat lill-perit Giorgio Schembri, persuna professjonali, biex jissorvelja x-xogħolijiet, u għal kull certifikat li jinħareg mill-perit Giorgio Schembri u sottomess u approvat mill-entita’ MIP, kien isir il-pagament effettiv skond iċ-certifikat sottomess mill-perit;

b. Fil-każ odjern, kif jirriżulta mix-xhieda prodotta mill-perit Gorg Cilia u xhieda ohra, l-pagament għall-bibien maħduma mill-attur sar mill-MIP, u allura

m'għandu jkun hemm ebda dubju li l-pagament għall-bibien maħduma mill-attur sar;

c. Kif jirrizulta mix-xhieda tal-perit Giorgio Schembri, “...*Nghid illi meta hrigt ic-certifikat, il-bibien kienu ghas-sodisfazzjon tieghi, u maħduma skond l-arti u s-sengha.....*” u jkompli “....*Jien qatt ma tajt ordni, jew approvajt decizjonijiet li jinqalghu jew jinbidlu xi bibien li kienu diga gew approvati minni....*”;

d. L-ewwel inkarigu tal-espert tekniku mogħti mill-Qorti kien biex jgħid jekk mix-xogħol tal-injam li ħadem u kkonsenja Victor Scerri, hemmx xogħol li hu difettuz, li ma nħadimx skond s-sengħa u l-arti, jew intuża materjal ta' kwalita inferjuri. Fl-affermattiv għandu jidentifika liema hu dan ix-xogħol u fhix jikkonsisti n-nuqqas. Għandu wkoll jikkonsidra jekk saritx hsara minħabba l-post fejn qedghin jinżammu l-aperturi li nqalghu minn posthom minn SM (Cables) Limited.

Hija l-opinjoni tal-espert tekniku li x-xogħol maħdum mill-attur huwa tal-livell mixtieq, mhux difettuz u nħadem skond l-arti u s-sengħa. L-espert madankollu ma eskludiex li tista' possibilment issir hsara lill-bibien konsidrat il-lok fejn gew spezzjonati fil-lok maħzun.

e. Illi fit-tieni lok din il-Qorti ordnat lill-espert jgħid jekk SM (Cables) Ltd kinetx gustifikata li tirrifjuta parti mix-xogħol konsenjat, u fl-affermattiv għalfejn.

Fl-opinjoni tal-espert is-soċjeta kjamata in kawża ma kinitx ġustifikata tirrifjuta parti mix-xogħol konsenjat, u dan għar-raġunijiet elenkati fir-relazzjoni, fosthom, li d-deċizzjoni ittiedet b'mod unilaterali mis-soċjeta' kjamata in kawża, kontra d-deċizzjoni tal-perit inkarigat kif dikjarat mill-istess perit li hu qatt ma ta struzzjonijiet li jinqalghu jew jinbidlu bibien, kif ukoll minghajr l-awtorizzazzjoni tal-istess perit.

f. Fit-tielet lok, il-Qorti ordnat lill-espert jirrelata jekk id-difett setax jiġi rimedjat jew jekk kienx hemm bżonn li jinbidel l-oġġett u għalfejn.

Tenut kont tal-fatt li l-espert isostni li ma kienx hemm għalfejn jiġu rifjutati l-bibien, huwa jikkonferma ukoll li ma jirriżultalux li kien hemm xi difetti fil-bibien, salv pero', li l-bibien ġew spezzjonati mahżuna fuq xulxin kif jidhru fir-ritratti esebiti. L-espert ma setax jikkonstata jekk uħud mill-bibien kienu *warped* stante li huwa ma spezzjonax il-bibien installati fil-lok, kif lanqas seta' jiġi konstatat li kien hemm x'uħud miċ-ċappetti li kienu difettużi, f'liema każ, setghu fl-opinjoni tiegħu jiġu mibdula.

B. EĊĊEZZJONIJIET PRELIMINARI

Is-soċjeta' kjamata in kawża SM Cables Ltd ressqet żewg eċċezzjonijiet ta' natura preliminari.

L-ewwel eċċezzjoni preliminari tghid hekk -

“Illi ma jezisti ebda relazzjoni ġuridika bejn ir-rikorrenti u l-esponenti imma r-relazzjoni hija bejn Denfar Excavators Limited u s-soċjeta’ intimata.”

Inġhad hekk fil-każ **Focal Maritime Services Company Limited vs Top Hat Company Limited** deciza fid-9 t’April 2008¹⁷ mill-Qorti tal-Appell:

“In linea ta’ prinċipju ġenerali huwa, bla dubju, indiskuss illi d-deduzzjoni ta’ konvenut f’gudizzju trid, neċessarjament, titwieled minn rapport ġuridiku, sija jekk dan jemani minn kuntratt, leżjoni ta’ dritt minn intervent delittwuz jew akwiljan, ope successionis jew minn sitwazzjonijiet strutturalment komuni (ad eżempju, f’kondominju jew il-krejjazzjoni ta’ ċerti servitujiet). Li jfisser, b’konsegwenza, illi kawża ma tkunx tista’ tikkonsegwi l-iskop tagħha jekk mhux fil-konfront ta’ dak li miegħu l-attur, għal xi waħda mill-konnessjonijiet aċċennati, għandu relazzjoni ġuridika.

Imbagħad fil-każ **Edgar Urpani pro et noe vs Continental Meat Co. Ltd** deciz fit-23 t’Ottubru 2009¹⁸ il-Qorti qalet li:

“Huwa ben risaput illi, u apparti mill-operat tal-ligi, il-kostituzzjoni in gudizzju ta’ parti mharrka tinsel minn qagħda ta’ rapport ġuridiku precedenti, sija kontrattwali, extra-kontrattwali, delittwuz jew akwiljan. Ara Artikolu 959 Kodici Civili. Dan neċessarjament ifisser illi l-azzjoni proposta jrid ikollha bejn il-partijiet konnessjoni ma’ l-oġgett jew it-titolu tal-kawża.”

Il-Qorti tissottolinea li l-piż tal-prova ta’ l-allegata inezistenza tar-rapport ġuridiku bejn l-attur u s-soċjeta’ kjamata in kawża naturalment jinkombi fuq minn iressaq din l-eċċezzjoni. Isegwi li kien jispetta lis-soċjeta’ SM (Cables)

¹⁷ Rik 289/06

¹⁸ Rik 1758/99 Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri)

Ltd turi lil din il-Qorti li hi ma kellha l-ebda rabta mal-*causa petendi* tat-talba fil-konfront tagħha.

Mill-provi mressqa l-Qorti tinnota li huwa minnu li uffiċjalment l-inkarigu għax-xogħol tal-aperturi lill-attur gie mogħti mis-soċjeta' konvenuta. Izda rrizulta wkoll mill-provi li dan l-inkarigu ngħata bħala parti minn kuntratt li l-istess soċjeta' konvenuta kienet ingħatat mis-soċjeta' kjamata in kawża għall-bini u l-*finishes* tal-fabbrika tagħha, liema *finishes* kienu jinkludu l-fornitura u twaħħil tal-aperturi mill-attur. Irrizulta wkoll li s-soċjeta' kjamata in kawża ma sabet ebda oġġezzjoni li x-xogħlijiet isiru mill-attur u fil-kors ta' dawn l-istess xogħlijiet l-attur kien ikun f'kuntatt regolari mal-perit inkarigat mis-soċjeta' kjamata in kawża Giorgio Schembri li minn naħa tiegħu kien itih diversi struzzjonijiet u ordnijiet fir-rigward. Bħala fatt ukoll il-bibien twaħħlu fil-fabbrika li minnha topera s-soċjeta' kjamata in kawża. Jirrizulta ulterjorment li wara li sar it-twaħħil tal-bibien saru laqgħat bejn l-attur u rapprezentanti kemm tas-soċjeta' konvenuta kif ukoll tas-soċjeta' kjamata in kawża in vista ta' xi lmenti li tressqu mis-soċjeta' SM (Cables) Ltd. Dan kollu jirrizulta anke mill-involviment ta' dak li dak iż-żmien kien il-Kap eżekuttiv tas-soċjeta' kjamata Edwin Zammit.

Fid-dawl tas-suespost l-Qorti hija tal-fehma li kemm is-soċjeta' konvenuta kif ukoll dik kjamata in kawża kienu direttament involuti fid-diversi stadji tax-xogħlijiet tal-aperturi u għalhekk is-soċjeta' kjamata in kawża għandha tkun parti minn dan il-gudizzju għax tista tirispondi għal dan il-kontraditorju.

Jigi osservat ukoll li wara kollox u kif ingħad fil-każ **L-On. Dr Simon Busuttil vs Avukat Generali tat-30 ta' Novembru 2017**¹⁹ l-għan tal-kjamat in kawża, kif diga' akkordat minn din il-Qorti fil-konfront ta' SM Cables Ltd huwa li -

*“(a) jigu evitati multiplicita ta' kawzi u gudizzji: “**Alfred Zammit Cutajar vs Joseph Formosa**” (App.Civ. 26 ta' Gunju 1961);*

*(b) tigi evitata possibilita ta' gudizzji konfliggenti u rikorsi għar-rifuzjoni: “**A.J.C. Barboro vs Camelo Mallia**” (App. Civ. 26 ta' Ottubru 1956);*

*(c) l-interess tal-konvenut fil-konfront ta' terza persuna jigi protett – “**Joseph Calleja vs Av. Joseph Micallef et noe**” (Prim Awla. 11 ta' Marzu 1952);*

*(d) ikun fl-interess ta' t-terza persuna u l-attur illi l-gudizzju jkun osservat sew: “**Anthony Cini vs Joseph Demanuele**” (App.Civ. 8 ta' Frar 1946).”*

Għal dawn il-motivi din l-eċċezzjoni sejra tigi respinta.

It-tieni eċċezzjoni preliminari tgħid hekk -

“Illi preliminarjament t-talba hija preskritta ai termini tal-Ligi u dan abbazi tal-Artiklu 2148 tal-Kodici Ċivili”.

Huwa mifhum li r-referenza hija għas-sub-paragrafu (a) ta' dan l-artikolu li jgħid hekk –

“2148. L-azzjonijiet hawn taht imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' tmintax-il xahar:

¹⁹ Rik Kost 86/17

(a) l-azzjonijiet tal-ħajjata, skrapar, mastrudaxxi, bennejja, bajjada, ħaddieda, argentieri, arluggara u ta' persuni oħra li jaħdmu sengħa jew arti mekkanika, għall-prezz tal-opri jew tax-xoghlijiet tagħhom, jew tal-materjal li jfornu;”

Is-soċjeta' kjamata targumenta li l-kont għall-hlas inħareg fit-22 ta' Diċembru 2007 mentri huma ġew kjamati in kawża fit-30 ta' Marzu 2011²⁰ u għalhekk l-azzjoni fil-konfront tagħhom hija preskritta.

Rigward din id-dispozizzjoni tal-ligi ingħad hekk fil-każ **Anne Bonello vs David Mallia deciz fl-24 ta' Mejju 2018**²¹ -

“Kif spjegat il-Qorti tal-Kummerc fis-sentenza tagħha li tinsab riportata fil-Kollezz. Vol. XLII P III p 1151, il-preskrizzjoni stabbilita fl-Art.2148 (a) tapplika għal krediti ta' artifici li jipprestaw l-opra tagħhom.

Fid-decizjoni riportata fil-Kollezz. Vol. XXXVIII P III p 710 jingħad hekk –

Il-preskrizzjoni ta' tmintax-il xahar li tolqot l-azzjonijiet tal-ħajjata, skrapan, mastrudaxxi, bennejja, bajjada, ħaddieda, argentiera, arluggara, u persuni oħra li jaħdmu sengħa jew arti mekkanika, għall-prezz ta' l-opri tagħhom jew tax-xoghlijiet tagħhom, jew tal-materjal li jfornu, tirriferixxi għal-lokazzjoni ta' opera li biha daww il-persuni jkunu obbligaw ruhhom li jagħtu x-xogħol tagħhom, u mhux għal-locatio operis li biha l-imprenditur jobbliga ruhu li jagħti, mhux ix-xogħol, izda l-prodott tax-xogħol - meta l-lokazzjoni d' opera tkun konnessa ma' organizzazzjoni ta' mezzi teknici li timprimi lill-lokazzjoni l-karattru ta' att oggettivament kummercjali.”

²⁰ Fol 29

²¹ Rik 315/10

Fil-fehma tal-Qorti l-artikolu ċitat mis-soċjeta' kjamata in kawża mhuwhiex applikabbli għall-każ in eżami għax l-attur intavola l-proċeduri odjerni sabiex jitlob il-bilanċ ta' hlas allegatament dovut lilu għal aperturi minnu fornuti, maħduma u nstallati fil-fabbrika tas-soċjeta' kjamata in kawża u dan bis-saħħa ta' appalt li ngħata mis-soċjeta' konvenuta. Kif inghad fil-każ **Bottega del Marmista Ltd vs Paul Mifsud et deciz fil-21 ta' Gunju 2017**²² -

“Fil-fehma ta' din il-Qorti, il-preskrizzjoni kontemplata mill-konvenuti ai termini tal-artikolu 2148(a) tal-Kap. 16, ma tolqotx l-azzjoni preżenti. Ma hemmx dubbju li l-azzjoni attrici hi prettament naxxenti u bbazata fuq kuntratt ta' appalt li jinkwadra ruhu - għal dik li hija preskrizzjoni - taht l-artikolu 2149(a) tal-Kodici Civili u mhux taht l-artikolu 2148(a), li ghalkemm hemm certu affinita' bejn dawn iz-zewg artikoli tal-ligi, huma pero' distinti minn xulxin.

Is-soċjeta' attrici giet inkarigata mill-konvenuti sabiex tissupplixxi u twahhal l-irham fid-dar tal-konvenuti fin-Naxxar u l-materjal kollu jidher li gie provdut mill-istess soċjeta' attrici. Il-konvenuti ma jikkontestawx dan il-fatt.

Il-kuntratt tal-appalt ghax-xoghol li sar mis-soċjeta' attrici ma jbidilx is-sustanza tieghu mill-fatt jekk giex redatt bil-miktub jew jekk sarx verbalment. Biex tigi determinata liema hija l-preskrizzjoni applikabbli għall-azzjoni partikolari wiehed irid jezamina d-dispozizzjonijiet partikolari tal-kuntratt li minnu titwieled l-azzjoni u fl-ewwel lok jistabilixxi s-sustanza tar-relazzjoni guridika ezistenti bejn il-partijiet.

Fil-każ in dezamina s-soċjeta' attrici qieghda tagixxi gudizzjarjament biex tkun kanonizzata kreditrici tal-konvenuti fis-somma msemmija fir-rikors promotur, fejn gie allegat li l-ammont huwa dovut bhala prezz ta' xoghol rapprezentanti

²² Rik 286/15

fornitura u tqeghid ta' irham fil-fond proprjeta' tal-konvenuti u cioe' fil-post 'Alkira', Triq Pietri Caxaro, Naxxar, f'liema prezz ghalhekk hemm inkluz ukoll il-fornitura ta' materjal, u tqeghid tax-xoghol fil-post indikat mill-konvenuti.

*Fil-kawża fl-ismijiet **Tommaso Pace noe –vs- Salvatore Muscat**, deciza mill-Qorti ta' l-Appell, Sede Inferjuri, fit-18 ta' Mejju 1929, gie rilevati illi d-disposizzjoni ta' l-Art 1912 (illum 2148 (a)) ta' l-Ordinanza VII tal-1868 “non e' applicabile a coloro che esercitano una impresa per il loro credito per le opere da loro eseguite e per i materiali da loro forniti” ;*

*L-Artikolu 2148(a) jirreferi ghalhekk għall-krediti tal-artefici li jipprestaw l-opera tagħhom u mhux appaltatur ta' l-opra li għaliha l-materjali jkunu servew (Kollez. Vol XLI.i.347) filwaqt li l-preskrizzjoni kontemplata fl-artikolu 2149(a) tirreferi għall-krediti ta' dawk li fihom ikun prevalenti l-karattru ta' spekulaturi, u li, aktar minn opra, jipprestaw xoghol – ‘opus’ ‘minghajr distinzjoni in rigward tan-natura tax-xoghlijiet u minghajr qies tal-importanza tas-somministrazzjonijiet.’ - Kollez. Vol XLII.iii.1151; ‘**Joseph Grech –vs- Emanuela Camilleri et'**, Appell Kummercjali, 21 ta' Marzu 1977; ‘**Gio Maria Camilleri – vs-John Licari et'**, Appell Kummercjali, 16 ta' Ottubru 1972; ‘**Francis Bugeja nomine –vs Indri Mercieca'**, Appell, 29 ta' Mejju 2000. Dawn is-sentenzi kollha għamlu d-distinzjoni bejn id-dispost tal-ligi hawn ezaminat (Art 2148 (a)) u l-art. 2149(a) li miegħu għandu certu affinita'.*

Fil-fatt il-preskrizzjoni maħsuba fl-artikolu 2149(a) tolqot l-appaltaturi tax-xoghlijiet “...li flimkien mal-opra tagħhom ikunu in konnessjoni ma l-istess opra fornew ukoll il-materjal meħtieġa.”²³. **A bazi ta' dawn l-insenjamenti, li l-Qorti tabraċċja u tagħmel tagħha, l-eċċezzjoni sejra tiġi miċhuda għax l-artikolu in eżami ma japplikax għall-fattispecje tal-każ odjern.**

²³ Appell inferjuri tat-18 ta' Mejju 1929 in re **Tomaso Pace-vs-Salvatore Muscat**. (Kollez. XXVII-1-1013) Appell Ċivili, 27 ta' Mejju, 1957: l-Alfabett tal-Kodiċi Ċivili per Imħallef Philip Sciberras Vol.A pagna 247.

Ikkunsidrat ulterjorment:

L-attur qed jitlob il-ħlas tas-somma ta' €22,462.18 li jgħid għadhom dovuti lill-ghall-aperturi li saru minnu skont il-fatturi esibiti a fol 4 u fol 5 tal-proċess.

L-eċċezzjonijiet tas-soċjeta' konvenuta u dik kjamata in kawża jistrieħu fuq l-allegazzjoni li l-prodott konsenjat u nstallat mill-attur kien ta' kwalita' nferjuri u ma sarx skont is-sengħa u l-arti. Inoltre s-soċjeta' konvenuta tgħid li hija baqgħet ma ħallsitx lill-attur għax ma rċevietx il-ħlas mingħand is-soċjeta' kjamata in kawża peress li din irrifjutat ix-xogħol mertu ta' dawn il-proċeduri.

Il-qofol tal-kwistjoni għalhekk hija l-kwalita' tal-prodott provdut u nstallat mill-attur u jekk konsegwentement kienx jimmerita jew le li jithallas l-ammont minnu mitlub għalih.

Mill-lat tekniku l-lamenteli dwar il-kwalita' tal-aperturi ġew dettaljatament investigati mill-perit tekniku tal-Qorti Vincent Ciliberti li wara li sema' numru ta' xhieda u ezamina kwantita' ta' dokumenti wasal għall-konkluzjoni li dawn l-allegazzjonijiet tas-soċjeta' konvenuta u dik kjamata in kawża ma kinux ġustifikati għar-ragunijiet minnu indikati.

Il-Qorti tissottolinea f'dan l-istadju illi l-insenjament ġurisprudenzjali dwar il-piż probatorju ta' opinjonijiet ta' natura teknika huwa wieħed konkordi u ormai

ben kristalizzat. Kif ingħad fil-każ **A.F. Ellis (Home Decor) Limited vs Raymond Azzopardi et deciz fil-15 ta' Mejju 2014**²⁴ -

“Fis-sentenza tagħha tad-19 ta' Novembru 2001 fil-kawża “Calleja vs Mifsud”, il-Qorti tal-Appell qalet hekk –

Kemm il-kostatazzjonijiet tal-perit tekniku nominat mill-Qorti kif ukoll il-konsiderazzjonijiet u opinjonijiet esperti tiegħu jikkostitwixxu skond il-ligi prova ta' fatt li kellhom bħala tali jigu meqjusa mill-Qorti. Il-Qorti ma kenitx obbligata li taccetta rrapport tekniku bħala prova determinanti u kellha dritt li tiskartah kif setgħet tiskarta kull prova oħra. Mill-banda l-oħra pero', huwa ritenut minn dawn il-Qrati li kellu jingħata piz debitu lill-fehma teknika ta' l-espert nominat mill-Qorti billi l-Qorti ma kellhiex leggerment tinjora dik il-prova. Hu manifest mill-atti u hu wkoll sottolinejat fir-rikors ta' l-appell illi l-mertu tal-preżenti istanza kien kollu kemm hu wiehed ta' natura teknika li ma setax jigi epurat u deciz mill-Qorti mingħajr l-assistenza ta' espert in materja. B'danakollu dan ma jfissirx illi l-Qorti ma kellhiex thares b'lenti kritika lejn l-opinjoni teknika lilha sottomessa u ma kellhiex tezita li tiskarta dik l-opinjoni jekk din ma tkunx wahda sodisfacentement u adegwatament tinvesti l-mertu, jew jekk ilkonkluzjoni ma kenitx sewwa tirrizolvi l-kwezit ta' natura teknika.

*In linea ta' principju, ghalkemm qorti mhix marbuta li taccetta l-konkluzjonijiet ta' perit tekniku kontra l-konvinzjoni tagħha (dictum expertorum numquam transit in rem judicata), fl-istess waqt dak ma jfissirx pero' illi qorti dan tista' tagħmlu b' mod legger jew kapriccjuz. Il-konvinzjoni kuntrarja tagħha kellha tkun ben informata u bazata fuq ragunijiet li gravament ipoggu fid-dubju dik l-opinjoni teknika lilha sottomessa b' ragunijiet li ma għandhomx ikunu privi mill-konsiderazzjoni ta' l-aspett tekniku tal-materja taht eżami (“**Grima vs Mamo et noe**” – Qorti tal-Appell – 29 ta' Mejju 1998).*

²⁴ Rik 988/08

*Jigifieri qorti ma tistax tinjora r-relazzjoni peritali sakemm ma tkunx konvinta li l-konkluzjoni ta' tali relazzjoni ma kienetx gusta u korretta. Din il-konvinzjoni pero' kellha tkun wahda motivata minn gudizzju ben informat, anke fejn mehtieg mil-lat tekniku. (ara - “**Cauchi vs Mercieca**” – Qorti tal-Appell – 6 ta' Ottubru 1999 ; “**Saliba vs Farrugia**” – Qorti tal-Appell – 28 ta' Jannar 2000 ; “**Tabone vs Tabone et**” – Qorti tal-Appell – 5 ta' Ottubru 2001 ; “**Calleja noe vs Mifsud**” – Qorti tal-Appell – 19 ta' Novembru 2001 ; “**Attard vs Tedesco et**” – Qorti tal-Appell – 1 ta' Gunju 2007 u “**Poll & Spa Supplies Ltd vs Mamo et**” (Qorti tal-Appell Inferjuri – 12 ta' Dicembru 2008).*

*Din il-Qorti tirribadixxi li l-giudizio dell'arte espress mill-perit tekniku ma jistax u ma ghandux, aktar u aktar fejn il-parti nteressata ma tkunx ipprevaliet ruhha mill-fakolta' lilha moghtija ta' talba ghan-nomina ta' periti addizzjonali, jigi skartat facilment, ammenokke' ma jkunx jidher sodisfacentement illi l-konkluzjonijiet peritali huma, fil-kumpless kollha tac-cirkostanzi, irragonevoli” – (“**Bugeja et vs Muscat et**” – Qorti tal-Appell – 23 ta' Gunju 1967).*

Fid-dawl ta' dan isegwi li ghalkemm Qorti mhijiex marbuta li tadotta l-konkluzjonijiet ta' rapport peritali, madankollu hija m'ghandhiex b'mod legger tiskarta tali rizultanzi tenut kont li dawn ikunu maghmula minn espert imqabbad apposta biex jezamina materja teknika bhal ma hu l-każ odjern. Ghalhekk sakemm ma tkunx konvinta li l-konkluzjonijiet ta' tali relazzjoni mhumhiex korretti u gusti hija ghandha tadotta tali konkluzjonijiet.

Il-Qorti tinnota ulterjorment li hadd mill-partijiet ma talab eskussjoni tal-perit tekniku Vincent Ciliberti u hadd minnhom ma ghamel rikjesta ghall-hatra ta' periti perizjuri. Inoltre hadd mill-partijiet ma rnexxielu jgib xi prova li b'xi mod ixxejjen jew tiddiskredita l-konkluzjoni tal-perit imsemmi.

Il-Qorti wara li analizzat il-kontenut tar-rapport peritali kollu inkluż il-konstatazzjonijiet u l-konkluzjonijiet hemm magħmula, tgħid li ma ssib ebda raġuni il-ġhala għandha tiddipartixxi mill-aċċertamenti tekniċi u fattwali li wasal għalihom il-perit Ciliberti u għaldaqstant sejra tadotta *in toto* l-konkluzjonijiet tal-perit tekniku fir-rapport tiegħu u tagħmilhom tagħha.

Minn dan isegwi li a bazi ta' dak misjub mill-perit Ciliberti il-Qorti tqis li l-aperturi kollha li kienu ġew installati mill-attur saru skont is-sengha u l-arti ukoll li anke kienu approvati mill-perit tas-soċjeta' kjamata in kawża Giorgio Schembri. B'hekk ma kien hemm ebda gustifikazzjoni fil-fatt u fid-dritt sabiex is-soċjeta' kjamata in kawża tirrifjuta uhud mill-aperturi (li kienu diġa' ġew installati) u aghar minn hekk ma toħroxx il-ħlas għalihom sabiex l-attur jirċievi l-flus dovuti lilu. Aktar u aktar meta hi kienet irċeviet il-ħlas għalihom mill-MIP wara li a bazi taċ-ċertifikazzjoni tal-perit Giorgio Schembri stess kienet ressqet applikazzjoni għall-ħlas mal-MIP.

Di piu' s-soċjeta' SM (Cables) Ltd żammet għandha l-aperturi li dwarhom ressqet il-kontestazzjoni fil-kawża odjerna u f'ebda ħin ma rritornathom lill-attur jew iddepozitathom taht l-awtorita' tal-Qorti. Dan ikompli jiggustifika l-konkluzjoni tal-Qorti li allura l-ħlas mitlub huwa dovut.

Ikompli jirrizulta wkoll li SM (Cables) unilateralment u arbitrarjament mingħajr l-approvazzjoni tal-perit Schembri proċediet biex taqla l-bibien li hi dehrilha ma kinux idonei u għamlithom mill-gdid għand kumpanija oħra.

Ċertament li dan kollu jwaqqa' għal kollox id-difiza kemm tas-soċjeta' konvenuta u anke ta' dik kjamata in kawża li l-attur ma jisthoqqlux jithallas tal-ammont pretiz minnu.

Jigi ulterjorment osservat li l-kontenut tal-fatturi esibiti mill-attur a fol 4 u 5 kemm għal dak li jirrigwarda kwantita' ta' aperturi kif ukoll il-prezz tagħhom f'ebda hin ma ġew kontestati.

Fiċ-ċirkustanzi għalhekk it-talba attriċi timmerita li tigi akkolta fil-konfront kemm tas-soċjeta' konvenuta kif ukoll dik kjamata in kawża **solidament bejniethom**. F'dan il-kuntest il-Qorti tirreferi għall-artikolu 1094 tal-Kodici Civili jipprovdi:-

“L-obbligazzjoni hija in solidum għad-debituri meta huma kollha obbligati għall-istess haġa, b'mod li kull wiehed minnhom jista jigi mgieġhel għall-ħlas tad-dejn kollu, u li l-ħlas magħmul minn wiehed minnhom jehles lill-oħrajn lejn il-kreditur”.

Mill-atti tal-każ irriżulta li kemm is-soċjeta' konvenuta kif ukoll dik kjamata in kawża għandhom l-obbligu li jħallsu d-debitu mertu ta' dawn il-proċeduri, anke jekk għal ragunijiet differenti u cioe' Denfar Excavators Ltd għax hija s-soċjeta' li direttament nkarigat lill-attur biex jaħdem u jinstalla l-aperturi filwaqt li SM (Cables) Ltd għax kellha l-ftehim mas-soċjeta' Denfar Excavators Ltd biex isiru dawn l-aperturi. Wara kollox l-iskop tal-kjamat in kawża huwa l-ekonomija tal-gudizzju u sabiex jiġu evitati multiplicita' ta' kawzi kif ingħad. Inoltre u in vista ta' dan huwa ċar li kull waħda minn dawn iż-żewġ soċjetajiet tista' tigi mgeġhla tħallas id-dejn kollu lill-attur b'dana li jekk isir il-ħlas minn waħda minnhom l-obbligazzjoni tigi mbagħad għal kollox estinta u l-attur ma jistax jitlob il-ħlas minghand is-soċjeta' l-oħra.

Għal dawn il-motivi l-Qorti taqta u tiddeċiedi l-kawża billi –

1. Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tas-soċjeta' konvenuta Denfar Excavators Ltd u tas-soċjeta' kjamata in kawża SM (Cables) Ltd;

2. Tilqa't-talbiet attriċi kif dedotti inkluż dawk dwar l-ispejjeż u l-imghaxijiet kontra s-soċjeta' konvenuta u dik kjamata in kawża solidalment bejniethom.

**Onor. Dr. Miriam Hayman LL.D.
Imhallef**

**Victor Deguara
Dep. Reg.**